

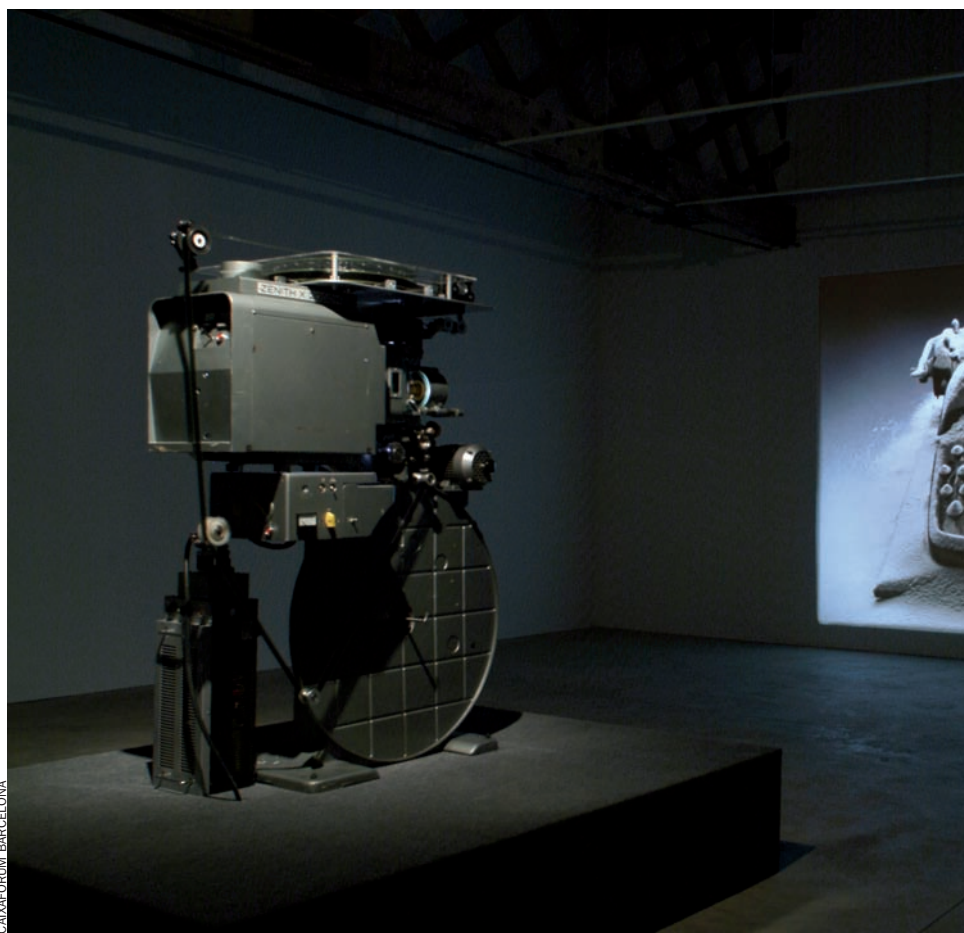
L'efecte del cinema sobre l'art del somni

Fins el 4 de setembre es pot veure al CaixaFòrum Barcelona l'exposició "L'efecte del cine. Il·lusió, realitat i imatge en moviment. Somni", amb creacions d'artistes internacionals.

El mestre de l'art pop Andy Warhol (Pittsburgh, EUA, 1928 - Nova York, EUA, 1987) és conegut pel seu estil fred, impersonal, cínic per a alguns, però el seu primer experiment filmic, *Sleep* (1963), és una confessió d'amor, centrada a captar la bellesa i la serenitat del seu amant, John Giorno, mentre dorm.

Rodada durant unes quantes setmanes i muntada perquè el metratge tingués la mateixa durada que el repòs nocturn, el film acaba amb un pla fix del rostre de l'amant i poeta. Les versions que se'n poden veure actualment difereixen molt de la còpia original i fins i tot presenten la textura de gra augmentat que va caracteritzar les serigrafies del seu autor.

Hipnòtica, però en cap moment lasciva, aquesta forma contemplativa de cinema duu els espectadors a oblidar el pas del temps, a abandonar-se a l'experiència artística tal com s'abandonarien al somni.

CAIXAFÒRUM BARCELONA

Rodney Graham estableix una confrontació poètica entre dues màquines obsoletes: un projector de cinema vell i una màquina d'escriure que es mostra a la pantalla i que es va cobrint de neu,

Un extracte de cinquanta minuts d'aquesta filmació de més de cinc hores, en blanc i negre, es pot veure al CaixaFòrum de Barcelona. Forma part de l'exposició "L'efecte del cine. Il·lusió, realitat i imatge en moviment. Somni".

La nova instal·lació artística de l'Obra Social "la Caixa" gira entorn de la influència del cinema i la imatge en la construcció de la nostra cultura visual, a partir de l'obra de tretze artistes. A més d'Andy Warhol, hi trobem obres de Douglas Gordon, Rodney Graham, Bruce Conner, Anthony McCall o Michael Bell-Smith. "Somni" és la part onírica de l'exposició "L'efecte del cine. Il·lusió, realitat i imatge en moviment". La primera, "Realisme", es va presentar a Madrid.

La part que es presenta a Barcelona aprofundeix els racons més obscurs de la imaginació i la fantasia. Els artistes transporten l'espectador a un indret que tant pot ser el reflex de la nostra vida quotidiana com mostrar-nos el camí a través del mirall cap a una altra realitat.

La mostra és organitzada per l'Obra Social "la Caixa" amb el Hirshhorn Museum and Sculpture Garden de la Smithsonian Institution, Washington.

Dues dimensions del cinema. La distinció entre realitat i somni respon a les dues dimensions que ha tingut el cinema des del naixement: els somnis, la dimensió onírica dels films de Méliès, i els realismes, la vocació documentalista dels germans Lumière.

Per a reflexionar sobre aquesta dualitat, s'han escollit obres d'artistes contemporanis que treballen amb imatges documentals i instal·lacions multimèdia i que parlen a l'espectador d'idees universals: la imatge del present, la construcció de la memòria, la subjectivitat o la simulació.

El cinema va ser el gènere artístic del segle XX per antonomàsia. Els films van penetrar fins al nucli de la cultura, de tal manera que les fronteres entre el món real i el fictici es van tornar borroses,

una brillantor blanca que es transmet, al seu torn, al projector.

per a no dir indistingibles. Avui, en ple segle XXI, el cinema és a tot arreu: als televisors, als ordinadors, als telèfons mòbils... Tots podem fer un film de les nostres vides. El llenguatge cinemàtic ha

esdevingut un punt central per a entendre l'art i la cultura d'avui.

“L'efecte del cine. Il·lusió, realitat i imatge en moviment” presenta obres en format de film i vídeo creades per un seguit d'artistes internacionals, consolidats i influents o bé emergents, que analitzen l'impacte que el món del cinema ha tingut i continua tenint en la nostra percepció d'allò que és real o il·lusori.

Però avui, més que mai, Lumière i Méliès van plegats. Realitat i ficció es barregen i es confonen. Des de les imatges que ens arriben contínuament pel Facebook o que veiem al Youtube, fins a la ficció àudio-visual que contamina àmplies parcel·les de la nostra vida, tot és construït, a tot arreu hi ha escenificació, dramaturgia i muntatge.

“L'efecte del cine. Il·lusió, realitat i imatge en moviment” combina l'espectacularitat de les obres exhibides amb la reflexió entorn d'aquesta dualitat, que recorre les disciplines àudio-visuals dels segles XX i XXI, i arriba –fins ara mateix– al videoart i les instal·lacions.

S'han triat obres d'artistes contemporanis que treballen amb imatges documentals i amb instal·lacions multimèdia. Són obres recents –amb les extraordinàries excepcions de les peces d'Andy Warhol i de Bruce Conner– que parlen a l'espectador d'idees universals: la imatge del present, la construcció de la memòria, la subjectivitat o la simulació.

A partir d'una sèrie de peces digitals, projeccions de gran format en 16 mm i 35 mm, instal·lacions immersives i vídeos en pantalla, els artistes de “Somni”

utilitzen els dispositius i el llenguatge del cinema, com també l'experiència de l'espectador, per a crear unes obres que evocuen els moments que separen la vigília del somni.

Els tretze artistes seleccionats aprofundeixen els racons que només visitem quan estem profundament adormits o insinuant un nou despertar. L'espectador fa un viatge a través de les diverses fases de la consciència i el somni. Com el cinema, aquestes obres transporten tothom que estigui disposat a anul·lar temporalment la seva incredulitat a un indret que tant pot ser el reflex de la nostra vida quotidiana com mostrar-nos el camí a través del mirall cap a una altra realitat.

Per exemple, Douglas Gordon (Glasgow, Regne Unit, 1966) presenta *Off Screen* (1998), una videoprojecció sobre una cortina, en color i sense so.

En aquesta obra es projecta la imatge d'un teló vermell sobre una cortina real, d'un material semblant al de les pantalles, cosa que crea un efecte de *trompe-l'oeil* tridimensional. Els espectadors que passen a l'altra banda es converteixen en actors involuntaris que no poden veure la seva pròpia actuació. Sovint les cortines tenen connotacions místiques, enteses com a portals cap a una capacitat de percepció ampliada.

En el context de l'exposició, aquesta tela ondulant i penetrable evoca una certa nostàlgia per la decoració luxosa i grandiosa de les sales de cinema d'època, però també ofereix una pantalla per a passar, físicament i psicològica, entre la vigília i el somni.

Teresa Hubbard i Alexander Birchler impedeixen que Alicia travessi l'espill. Els artistes imposen la simbòlica idea d'infinutud a través d'aquest escenari, en una filmació sense principi ni fi. L'amant d'Andy Warhol, John Giorno, en el descans nocturn. *Sleep* (1963) és el primer experiment filmic de Warhol.

CAIXAFORUM BARCELONA

Douglas Gordon capta els espectadors que passen a l'altra banda de la cortina.

Rodney Graham (Vancouver, Canadà, 1949) es destaca per un enginy divertit, posseeix una obra extensa i variada, en què trobem arquitectura, escultura, interpretacions i composicions musicals, textos, fotografies, films i vídeos. En la peça que exhibeix a CaixaFòrum, *Rheinmentall / Victoria 8*, (2003) canvia les seves bromes habituals per la confrontació poètica entre dues màquines obsoletes. Com una parella en què, mentre envellaix, cadascú es reflecteix en la imatge de l'altre, el projector d'època *percep* la imatge de l'element que es mostra a la pantalla: una desfasada màquina d'escriure. Mentre que aquesta es va cobrint inexplicablement de neu, la brillantor blanca que emet es transmet al seu torn al projector. Lentament, aquesta dansa silenciosa i surrealista es va assemblant als somnis de l'espectador que la contempla.

Durant les seves passejades per Berlín, Tacita Dean (Canterbury, Anglaterra, 1965) es va fixar en els atractius reflexos que, com pantalles fragmentades, projectaven les façanes de vidre de tons coure del Palast der Republik, la seu abandonada del govern de la República Democràtica Alemanya. Quan va saber que l'edifici havia de ser enderrocat, va córrer a deixar constància dels efectes fugaços i somniosos d'aquest sorprenent cinema inesperat. El resultat és *Palast* (2004), film de 10 minuts i mig.

Christoph Girardet (Langanhagen, Alemanya, 1966) acostuma a treballar

amb extractes de diversos films per a crear els seus cèlebres *collages* de films. Amb *Release*, 1996, vídeo en blanc i negre de 9 minuts i mig, reformula quatre preses del clàssic de culte del 1933 *King Kong*, per a retornar-li la passió que en el seu moment van eliminar els censors de Hollywood.

Commoedora i fins i tot hilarant, l'obra imita fortuïtament la dinàmica del procés de persecució, coacció i alliberament físic que caracteritza, segons els psicòlegs, l'imaginari eròtic nocturn que sol envair o alterar els nostres somnis. Les dimensions, triades especialment per a aquesta instal·lació, subratllen el paper perdurable de la pantalla cinematogràfica a l'hora de conformar els nostres records i les nostres percepcions.

Les fotografies, els vídeos i les instal·lacions de Kelly Richardson (Burlington, Ontario, Canadà, 1972) són un garbuix d'imatges reals i imaginades, d'un temps que flueix i es detura. El 22 de juny del 2006 va filmar una matinada espectacular al parc nacional Lake District, a Anglaterra, amb piuladissa d'ocells com a banda sonora. Més endavant, hi va superposar metratge antic que mostra unes ambigües boles de foc.

A Exiles of the Shattered Star, 2006, –vídeo de 29 minuts i 51 segons– l'artista deixa que els espectadors decideixin si es tracta d'un somni o d'un malson, d'un adveniment diví o d'una invasió alienígena. El ritme hipnòtic amb què van caient sembla que marqui el pas del

temps, un efecte reforçat per l'aparició de la llum del dia. I, tanmateix, el temps també sembla deturat i l'escena evoca aquella peculiar solitud que acompanya els somnis.

En la infància de molts joves de la generació digital, els videojocs han ocupat un lloc destacat, tal com ho demostren les imatges recollides per Michel Bell-Smith (East Corinth, Maine, EUA, 1978).

La seva recopilació de gloriosos escenaris de fons de videojocs, saturats de color –*Up and Away*, 2006, animació digital de 6 minuts i 40 segons– es presenta desposseïda de la urgència, la competitivitat i el conflicte manifestos normalment en les escenes principals d'aquestes populars diversions.

En queda un etern paisatge de felicitat i animació. Això provoca una sorprenent eufòria que evidencia, fins i tot per als qui no són jugadors, fins a quin punt els països de les meravelles d'origen digital poden convertir-se en una evasió obsessiva. La partitura melodramàtica enllaça els efectes cinematogràfics d'aquest artista amb els acompanyaments d'un film mut d'època. La sensació de sobrevolar aquests paisatges rurals i urbans completa l'oníric surrealisme que es desprèn de tot plegat.

Teresa Hubbard (Dublín, Irlanda, 1965) i Alexander Birchler (Baden, Suïssa, 1962) han creat una sèrie d'obres que van des de la performance, la instal·lació i la fotografia fins a films caracteritzats per unes tècniques de producció i uns valors semblants als del cinema comercial. A *Eight*, 2001, peça de 3 minuts i 35 segons, veiem una nena que, com l'Alicia d'*A través de l'espill*, analitza les seves opcions. Decidida a no deixar que la tempesta que li ha interromput la festa d'aniversari li impedeixi d'assaborir el pastís, surt corrents sota la pluja a servir-se'n un tall ben generós. El film, però, inicia un bucle abans no pugui degustar-lo. La satisfacció s'endarrerirà eternament. El ritme de la lenta presa panoràmica de la càmera segueix la figura d'un número vuit que oscil·la entre espais oberts i interiors, tot imposant la seva simbòlica idea d'infinutud en aquest escenari. Els artistes exploren el fenomen dels vívids moments de la infantesa que delineen els nostres records i els nostres somnis.

Feliu Vila